QUÆSTIO MEDICA
CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS
MANE DISCUTIENDA
IN SCHOLIS MEDICORUM,
Die Jovis I. Martij.
M. ANTONIO LE MOINE
DOCTORE MEDICO, PRÆSIDE.

An jejunium Quadragesimæ, sanitati innoxium?

I.

UNUSQUISQUE se sanum existimat, cum partes omnes suo munere, suisque, citra noxam, actionibus funguntur: sanitas igitur, unicum hujusce acerbæ vitæ solatium & bonorum omnium primum, ea corporis est constitutio, in quâ, nec doloribus cruciamur, nec in ullis actionibus impedimur; non tamen in illæso functionum omnium munere & inculpatis actionibus consistit: dormiens alioquin & à solitô munere vacans, sanus rectè dici non posset; potius igitur sanitas ex agendi potentiâ quam ex actionibus definienda. Quanquam opponatur morbo, non ita tamen, ut nihil intercedat: datur medius inter utrumque status, neuter vulgò dictus, qui prout ad sanitatem vel morbum magis accedit, convalescentiæ vel decidentiæ nuncupatur; Neque ideò tamen sanitas in indivisibili quodam punctô sita est, quod ultra citraque, nequeat consistere, amplam habet latitudinem: sed ne aliqua subnascatur inde confusio, duplex statuta, alia quidem summa consummataque; alia minus perfecta, quæ pro varietate temperamentorum & ætatum varia est, senibus enim, licet citra noxam & incommodum non valeant suas functiones obire, sua sanitas competit; ut & intemperatis hominibus, qui eò valentiorem & firmiorem obtinent, quò minus à moderatâ temperie recedunt.

II.

UT morbi, ita sanitatis differentiæ à subjectô repetuntur; alia est enim sanitas partium similarium, quæ ex debitâ elementorum convenientiâ & proportione resultat; organicarum alia, quæ in figurâ, numero, magnitudine, & situ similarium consistit. Tertia demùm, quæ spectat ad unitatem, utrique partium generi communis est. Prout autem partibus istis variè insidet, triplex sanitatis gradus constituitur. Primus est εὐεξία seu bonus habitus, qualis in quadrato & robusto corpore, non quem Athletæ requirebant, hic enim ut peri-

culosus rejicitur: alter qui plurimum causis lædentibus obsistit, καθ' ἕξιν: tertius qui parum iisdem renititur, & imperfectè sua obit munia, κατὰ σχέσιν appellatur. Oritur hæc graduum diversitas à majore vel minore causarum sanitatem producentium, aut alterantium vi & efficaciâ: illarum autem aliæ sanitatem efficiunt; aliæ factam, ubi præsens est, tuentur; ubi lapsa, restituunt. Prima quidem sanitatis fundamenta, à primis generationis principiis, benè & secundùm naturam se habentibus, deducta, partibus solidis infixa sunt, constituuntque calidum innatum, quod ut cæterarum functionum, ita roboris & sanitatis est primaria causa: concurrunt etiam spiritus & humores. His, qui continuo dissipantur, reparandis, sicque tuendæ sanitati, destinata sunt alimenta; sed cùm ea sit sanitatis conditio, ut ab iisdem, à quibus fovetur, alterari queat & destrui, cavere maximè debes, ne à tuo victu damnum aliquod pati possit. Scopum hunc assequeris, si convenientia, boni videlicet succi, subministres alimenta, inde enim optimus, qui totius est corporis commune pabulum, vitæ thesaurus, nativique caloris fomentum, sanguis conficitur. Ne tamen in isto sanguine nimium confidas: etiam ab ipso, licet optimus sit, grave sanitati periculum impendet, dum scilicet, eâ, quam vasa complecti, vel vires regere nequeunt, copiâ exuperat: hinc duæ summæ & generales morborum causæ, plethora videlicet, & cacochymia, quas ut præcaveas, non modo boni succi sed & moderatâ quantitate cibos debes exhibere.

III.

Jejunium (per quod parcimonia victûs intelligitur) naturale est, vel Ecclesiasticum. Naturale, cùm plures occiderit gula, quàm gladius, ejusmodi mortem inhibet, dum morbos à plenitudine, qui solent esse gravissimi, & derepentè ægros tollere, imminentes avertit, & præsentes sanat: illius ergò finis est sola sanitas; non ideò tamen temerè quibuslibet imperandum, senes quidem facillimè ferunt, quòd propter caloris paupertatem paucis fomitibus indigeant; mediæ ætatis posteà; at non ita de adolescentibus, neque de iis quibus alimenti quædam portio in corporis augmentum absumitur: omnium minimè pueri, & inter istos adhuc ægriùs, qui alacriori vividiorique sunt corpore & animô. Temperamentorum etiam, ut & anni partium habenda est ratio; calidis enim ac siccis naturis, & æstate, difficilius. Ecclesiasticum, abstinentia est à cibis juxta ritus & præcepta Ecclesiæ: tria requirit, qualitatem nempe ciborum, ut sint pauci nutrimenti; horam comedendi definitam; & unicam in unius diei naturalis spatio refectionem; cui tamen cœnulam, ad somnum conciliandum, & ad evitandam consuetudinis mutationem, quod sine periculo fieri non potest, nunc addere licet. Sæpiùs tamen in anno, & quatuor potissimùm anni tempestatibus præcipitur ab Ecclesiâ: sed maximè solemne est, quod circa veris initium observatur, à dierum numerô, Quadragesimale dictum. Licet autem mandetur omnibus, ab eo tamen, præter ætatem primam & ultimam, morbus excusat; sed alicujus sit momenti, & ejus conditionis, ut à victu quadragesimali foveri possit. Neque protinus tibi jejunium solvendum est, statim ac te læsum ab eo credis, finis enim ipsius est carnis afflictio. Diligenter etiam perpendere debes, an morbus de quo conquereris, ab istis tribus, vel unâ tantùm, vel alterâ conditione det immunitatem.

IV.

QUÆ feriis esurialibus conceduntur alimenta, vel ea sunt, quæ tellus tanquam omnium provida parens effundit, fruges, fructus & herbæ: vel inter animalia, pisces. Hi cæterarum animantium respectu, frigidiori licet humidiorique temperie donati, longè tamen fœcundiores sunt; neque putes idcirco minùs longævos, minúsque bonâ valetudine frui: vivaciorum animalium ævum ab ægritudine & qualibet peste ducunt immunes. An qui ita salubriter vivunt, insalubre nobis præbere posse credes alimentum? id quidem generatim est boni succi: sed cùm hominum sit infinita varietas, ut unicuique conveniens suppetat, varium est & multiplex: illorum delectum, sanitati tuæ consulens, vis habere, non longa Ichthyographorum evolve volumina, sensus duntaxat tuos consule: meliores sunt, qui teneram, albam, subtilem, fragilemque substantiam obtinent, quàm qui duram, lentam, glutinosam, & mucosam; gustui & olfactui suaves, insuavibus; qui diutiùs servantur sine putredine, quàm citò putrescentes; & qui crassiores paucioresque spinas habent, quàm qui tenues & plures. Si hæc tibi non sufficiant, inquire de loco; præferuntur omnibus saxatiles, tum pelagii, littorales deinde: his cedunt aquarum dulcium incolæ, quos inter, repudiatis, qui ex aquis stagnantibus, lutosis, cœnosis, turbidis, malè olentibus, fluviisque magnas urbes alluentibus, earumque sordes excipientibus, capiuntur, elige qui in aquis limpidissimis, rapidoque cursu profluentibus victitant. Quin etiam eorum vitia, condimentô & præparatione potes emendare: sed cave ne muriâ vel fumo deteriores reddas. An verò, quæ tellus in escam suppeditat, rejicies, cùm nullum pane suavius, nullum frequentius, nullum salubre magis habeas edulium? At sub eodem frugum seminumque cerealium genere continentur legumina: Ea quidem, cùm coctione, tùm aliorum admixtione castigata, bonum etiam & familiare nobis sufficiunt alimentum. Fructus, depositâ, quam recentes habebant, noxâ, probum quoque succum afferunt. Quæ denique veniunt in usum radices & olera, infinitis penè modis, ut refrigerando, somnum inducendo, discutiendo flatus, &c. pro diversis eorum facultatibus, ad sanitatis tutelam conferunt. Hinc si sua bona norint, felices & fortunati nimium, quibus fundit humo facilem victum justissima tellus.

V.

NE metuas itaque ex diætâ quadragesimali morborum semina, imò potiùs nisi tunc temporis ciborum detraheres copiam, paucíque nutrimenti præberes, metus tibi deberet esse, ne, qui cumulantur hyeme, crudi humores, aut à victu præcedente, copioso & polytropho coacervata sanguinis copia, accedente blandô veris tepore, qui non parum ad πονυαιμίαν confert, funderentur, sicque morbos eos producerent, qui vere, licet ex se saluberrimo, solent oriri. Nec de alterâ morborum parente, cacochymiâ, tibi major sit metus, unde enim illa sucresceret? An ab alimentis, quæ terra sufficit? iis ad alendos homines nihil convenientius, ut pote cùm illos summus rerum opifex inde vesci jusserit: quô quidem eduliorum genere, secundùm divinum mandatum, usi, primæ post orbem conditum ætatis homines, vitam cum integrâ valetudine diuturnam admodum protrahebant. An ab aquatilibus? Parciùs quidem alunt, sed nec deteriorem, quàm carnes ipsæ præbent succum, eædem planè sunt generis utriusque differentiæ. Piscium optimi cum

præstantissimis carnibus de succi bonitate contendunt, quas forsan superant eâ quam habent ad coctionem facilitate; eorum enim substantia friabilis & tenera facilè dissolvi, atque ita à ventriculô subigi potest; cùm carnium compages arctô fibrarum nexu contexta, non nisi difficiliùs queat domari: minùs etiam, propter temperamentum frigidius, ad putredinem concipiendam idoneus, inde generatur sanguis, unde tutò vel in ipsis febribus, ut & in aliis morbis, quòd à summis Medicinæ Antistitibus sæpè factitatum, exhiberi possunt. Quid ad hæc carnivore? Provocas ad experientiam. Habes ex omnibus sæculis. Vis exempla salubritatis piscium. Tibi præbet Galenus, Anthiochi Medici octogenario majoris, & Telephi Grammatici centenarii, quos piscibus victitasse scribit. Si vetera non sufficiant, habes viventia, multos passim invisere potes homines, qui nullum ab ichthyophagiâ perpetuâ sanitatis damnum patiuntur. Tibi verò, quasi caveret Ecclesia, ne ab insolitis cibis lædi posses, eô tantùm tempore præscribit, quô ventres calidissimi: calore autem nativô, vegetô & robustô existente, si quid in vivendi ratione peccatum est, faciliùs emendatur, meliùs obeuntur (quæ priùs non parum à frequentioribus ac intempestivis comessationibus turbabantur) coctiones; excrementa, quæ ab oligotrophis plurima colligi necesse est, promptiùs digeruntur, expelluntur, & dissipantur; functiones omnes perfectiùs exercentur, quæ sunt optimæ sanitatis notæ, quâ vigente, quid periculi impendet, ab ejusmodi victu, cùm sanis atque valentibus sint omnia sana.

Ergo Quadragesimæ jejunium sanitati innoxium.

Asserebat Lutetiæ GERMANUS PREAUX, Parisinus, A.R.S.H. MDCLXXIV.

PARISIIS,
Ex Typographiâ FRANCISCI MUGUET, Regis ac Illust. Archiepiscopi Typographi.